

Korte Samenvatting:

Een essay over shit opruimen, bankjes inzegenen, schepsnoep stelen, de exodus en het goede leven. Het evangelie betekent letterlijk goed nieuws, maar wat is er goed nieuws aan? Als student was ik actief deelnemer aan evangelisatieacties. Ik geloofde dat het evangelie vooral goed nieuws was voor iemands ziel en zaligheid. Als jeugdwerker in Amsterdam heb ik ontdekt dat het goede nieuws veel groter is. Gods verlossingswerk gaat over alle dimensies van het leven, sacraal én banaal. Het evangelie roept op tot een goed leven. Niet pas in het hiernamaals, maar hier en nu.

Het goede leven: gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde

Wonen in een Tiny House, backpacken in Australië, vervroegd pensioen, je haar in een 'man bun' en fairtrade koffie verkopen, zomaar wat voorbeelden van hoe mensen naarstig op zoek zijn naar het goede leven. Theologie kan een belangrijke bijdrage leveren aan het zoeken naar dit goede leven. Een theologie die alleen gefocust is op 'ziel en zaligheid' schetst een bekrompen beeld van het evangelie. Dan mist immers waarom de Bijbelse boodschap goed nieuws is voor het leven in al zijn volheid.

'Mevrouw Hogendoorn ik zie hier op uw cv een aantal christelijke dingen staan. Ik wil u op het hart drukken dat u dit niet deelt met uw cliënten. Daar zijn we niet van gediend.' Ik dacht alleen: wanneer moet ik ooit in die twee luttele uurtjes die de meeste ouderen voor een huishoudelijke hulp krijgen iets van het geloof delen? Er staat me nog net iets te helder voor de geest dat één van die cliënten mij nonchalant vroeg om haar bed te verschonen. Dat bed lag vol ontlasting. Ik kon haar er nauwelijks van overtuigen dat we dit beddengoed echt heter dan dertig graden moesten wassen en nee, dat er dan geen brand zou komen. In dergelijke situaties bedacht ik geen seconde om het verlossingswerk van Jezus eens op tafel te leggen.

Ziel en zaligheid

Vandaag de dag snap ik beter waar die waarschuwing vandaan kwam. Christenen hebben zichzelf niet altijd populair gemaakt met hun evangelisatiestrategieën. De spreekwoordelijke voet tussen de deur van de Jehovagetuigen, opdringerige straatevangelisten die dreigen met hel en verdoemenis of het ongevraagd uitdelen van kopjes koffie, bloemen, fietslampjes, flessenschrapers of wat men ook maar kan bedrukken met een Bijbeltekst om er 'althans enkelen te redden', zijn niet altijd gewenst. In de eerste jaren van mijn studententijd was ik actief betrokken bij dergelijke evangelisatieacties. Zo ging ik de campus op om met studenten in gesprek te gaan, of eigenlijk om hen te vertellen over mijn geloof. Ik nam deel aan gebedswandelingen waarin we baden dat de stad Jezus mocht leren kennen en ik kan niet ontkennen dat er bankjes ingezegend werden met de wens dat daar goede gesprekken plaats mochten vinden. U raadt het misschien al... ik kijk hier niet onverdeeld positief op terug. De reden dat ik hier misschien zelfs wel spijt van heb, is dat ik achteraf gezien weinig oog had voor de mensen met wie ik sprak. Ik wilde hen zo graag overtuigen van mijn waarheid. Ik wilde zo graag een opening forceren om Jezus erin te fietsen dat het me niet eens echt uitmaakte of dat wel gepast was. Samengevat: ik was alleen maar bezig met hun ziel en zaligheid. Ik was nauwelijks geïnteresseerd in de persoon die tegenover mij stond of in de vraag waarom de christelijke traditie goed nieuws voor hem of haar kon zijn.

De evangelist Markus noemt zijn boek 'evangelion', letterlijk: goed nieuws. Dezelfde Markus introduceert Jezus' bediening als volgt: 'Jezus ging naar Galilea, waar Hij Gods goede nieuws verkondigde. Dit was wat Hij zei: De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij: kom tot inkeer en hecht geloof aan dit goede nieuws.' Wat mij betreft is dan de vraag: wat is hier goed nieuws aan? Een klassiek antwoord is de Bijbeltekst die menig christen uit zijn hoofd kent (en die overigens ook erg populair is bij bedrukkers van evangelisatiewaar): 'Want God had de wereld zo lief

dat Hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in Hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.' Het goede nieuws kan door het enkel focussen op zo'n contextloze tekst beperkt worden tot de boodschap: er is een hemel en er is een hel, zorg dat je nu een goede keuze maakt voor later! De Britse nieuwtestamenticus Tom Wright beschrijft dat het geloof zo slechts een oudedagsvoorziening wordt die je pas uitgekeerd krijgt na het sterven: een zalige beloning voor je ziel.

Ongevraagde oplossing

Toen ik drie jaar geleden als jeugdwerker in Amsterdam begon, ontdekte ik dat zo'n versie van het evangelie niet voor iedereen meteen goed nieuws is. Zo wilde ik het destijds met mijn tieners hebben over Pasen. Ik liet hen op gekleurde memoblaadjes hun zonden opschrijven. Zonder schaamte, maar met een emotie die je bijna als enthousiasme zou kunnen bestempelen, kladden twee tieners het ene na het andere blaadje vol: 'Vroeger pakte ik altijd schepsnoep zonder te betalen.' Een ander: 'Dat doet toch iedereen? Ik heb vorige week nog een chocoladereep gestolen in de supermarkt. Kan gewoon!' Het devies van Maarten Luther: 'zondig moedig!' was door deze twee in ieder geval ter harte genomen. Aan de andere kant van de tafel bleef het echter ongewoon stil: 'Janine, ik snap dit écht niet.' Vanuit mijn eigen oeuvre van zonden dacht ik hen wat inspiratie te geven: 'Je kunt vast wel iets bedenken. Roddelen? Liegen?' Verontwaardigd antwoordden ze: 'Nee dat doe ik niet... en zelfs als ik het wel doe dan bedoel ik dat toch niet verkeerd? Als ik het goed bedoel hoe kan het dan slecht zijn?' Gênant genoeg viel pas later het kwartje. Want als je helemaal niet in God gelooft en geen idee hebt dat er sprake zou zijn van een gebroken relatie tussen jou en Hem, waarom is vergeving en toegang tot 'het eeuwige leven' dan goed nieuws? Een tiener van een collega verwoordde dit zoals alleen een tiener dat kan: 'Jij hebt een oplossing voor een probleem dat ik helemaal niet heb.'

Goed nieuws in heel de Bijbel

De focus op ziel en zaligheid is niet onbijbels. Het verlossingswerk van Jezus heeft een overduidelijke spirituele dimensie. Dat God zorgt voor Zijn kinderen na hun sterven is dan ook een belangrijk onderdeel van het evangelie. Daar wil ik niks aan af doen, hoogstens iets aan toevoegen. Want een exclusieve focus hierop leidt tot een bekrompen visie op het goede nieuws. De visie is dus weliswaar bijbels, maar niet bijbels genoeg. God openbaart zich immers als betrokken bij armen, kwetsbaren, wezen, weduwen en onderdrukten. Hij droeg zijn volk op om zorg te dragen voor de kwetsbare groepen, bedacht het jubeljaar zodat de welvaart nooit in de handen van één groep kon vallen en haatte het volk toen religie weliswaar hoogtij vierde, maar de sociale gerechtigheid vergeten werd. God is niet ergens tussen Maleachi en Mattheus volledig van karakter veranderd, waardoor Hij nu alleen begaan is met onze ziel en zaligheid.

Een andere Wright, namelijk de bekende Anglicaanse oudtestamenticus Christopher Wright, pleit er in zijn boek 'The Mission of God' dan ook voor om het goede nieuws niet te beperken tot een enkel Bijbelvers, maar te baseren op de gehele Bijbel. Hij gebruikt onder andere de exodus, het verhaal van de bevrijding van het volk Israël uit Egypte, als voorbeeld. Door de exodus werd het volk bevrijd van politieke onderdrukking van de farao. Op economisch en sociaal gebied werden zij bevrijd van de slavernij en de gewelddadige situatie waarin zij moesten leven. Tenslotte werden zij bevrijd van religieuze onderdrukking omdat ze in Egypte niet vrij waren hun eigen God te aanbidden. De exodus betekende een bevrijding op allerlei gebieden van het leven.

Holistische boodschap

In de Bijbel zijn parallellen te trekken tussen de exodus en het grote verlossingsverhaal van de Bijbel: de dood en opstanding van Jezus. Zo vond dat verlossingswerk van Jezus plaats rond Pesach, het feest waarop de exodus herdacht werd. Daarnaast staat in Lukas 9:31 beschreven hoe Mozes en Elia aan Jezus verschenen en met Hem praatten over Zijn sterven in Jeruzalem. In de grondtekst wordt voor Zijn einde het woord 'exodus' gebruikt. Christopher Wright zegt dan ook: 'Ik betoog daarom dat

wanneer we de exodus zien als prototype van Gods bevrijding, zoals de Bijbel in beide Testamenten onmiskenbaar doet, we de volledigheid van die boodschap en betekenis toe moeten passen op het uitvoeren van missie.' Hij stelt dat het verlossingswerk van Jezus evenals de exodus gaat over bevrijding op alle dimensies van het menselijk bestaan. Het verlossingswerk heeft als doel al het kwaad te verdrijven waardoor het menselijk welzijn vermindert of wordt onderdrukt. We doen het verlossingswerk van Jezus tekort als we stellen dat Jezus alleen stierf voor onze zonden en onze hemelse redding. We doen dat verlossingswerk ook tekort wanneer we alleen focussen op het aardse leven en ziel en zaligheid vergeten. De balans tussen beide is van groot belang. De Amerikaanse theoloog en oudtestamenticus Walter Brueggemann schrijft: 'We moeten daarom, naar mijn mening, niet beweren dat bevrijding eerder materieel van aard is dan spiritueel (zoals in het Oude Testament) of dat redding voornamelijk spiritueel van aard is in plaats van materieel (zoals in het Nieuwe Testament). Beide dualistische visies omvatten niet de diepte van menselijke slavernij en lezen de Bijbel onjuist.' In plaats van deze dualistische visies is het goede nieuws een holistische boodschap, namelijk over de bevrijding van het kwaad op alle gebieden van het leven, zowel spiritueel, mentaal, fysiek als sociaal. Dat is de lengte, breedte, hoogte en diepte van het goede nieuws. Redding gaat zowel over het hiernamaals als over hier en nu: over de hemel alsook over de aarde.

En nu... op aarde

Na die specifieke avond met mijn tieners ben ik meer gaan luisteren naar hun verhaal, hun verdriet en pijn. We zijn samen op zoek gegaan naar het goede nieuws voor heel ons leven en de mensen om ons heen. Een inspirerende tekst hierover vind ik Johannes 10:10, waarin Jezus zegt: 'Een dief komt alleen om te roven, te slachten en te vernietigen, maar Ik ben gekomen om hun het leven te geven in al zijn volheid.' De mogelijkheid van dat leven in al zijn volheid, dat is wat mij betreft het goede nieuws. Vanuit de Bijbel gingen we op zoek naar dit goede leven. We ontdekten al snel dat het goede leven niet altijd een makkelijk leven is en niet altijd overeenkomt met wat we zelf willen. Jezus laat zien dat het goede leven onder andere betekent in alle kwetsbaarheid de eerste stap durven zetten en de ander liefhebben omdat we allemaal geliefde kinderen van God zijn. Dat we het najagen van geld, status en eigenbelang los mogen laten en mogen vertrouwen op iets groters. Theoloog Reinier Sonneveld vat dit als volgt samen: 'Het evangelie nodigt je (...) uit om lief te hebben, tot het uiterste. Want God heeft lief tot het uiterste, en hier op aarde kan het ook – zie Jezus. Het evangelie nodigt je ook uit om te hopen, te hopen tot het uiterste. Want God hoopt tot het uiterste, en hier op aarde kan het ook – zie Jezus.'

Er blijven nog duizenden vragen bestaan. Want wanneer we willen leven in volheid en de invloeden van pijn, verdriet en kwaad willen terugdringen, betekent dat dat we op een juiste manier om moeten gaan met de vragen en problemen van vandaag de dag. Hoe gaan we om met het milieu, hoe verhoud je je tot de kledingindustrie, wat zijn de gewenste mogelijkheden van gentechologie of wat is een goede balans tussen werk en rust? Dit zijn vragen waarop de Bijbel geen kant-en-klaar antwoord geeft. Daarom is er vandaag de dag goede theologie nodig. Zo kan de Bijbel ons helpen om samen op zoek te gaan naar het goede leven. Bovenal echter zijn er theologen nodig die met beide voeten in de modder staan. Die niet alleen theorieën bedenken in hun studeerkamer, maar oprecht bereid zijn om de ander te leren kennen en samen te kijken naar waar en hoe het kwaad teruggedrongen kan worden.

Misschien heeft de thuiszorg mij toch veel geleerd over het goede nieuws. Namelijk dat je eerst een poging mag wagen om iemands spreekwoordelijke (soms letterlijke) shit op te ruimen en dat dat ook goed nieuws is. Het goede leven wacht ons niet pas in het hiernamaals, maar begint in het hier en nu: gelijk in de hemel, alsook op de aarde.